

«6D020800 – Археология және этнология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Ержанова Альбина Ергешбаевнаның «Қола дәуіріндегі Сарыарқа тұрғындарының тас құралдары (Атасу мен Талдысай микроаудандары бойынша)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламала рға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі</p>	<p>Ержанова Альбина Ергешбаевнаның «Қола дәуіріндегі Сарыарқа тұрғындарының тас құралдары (Атасу мен Талдысай микроаудандары бойынша)» атты диссертациялық жұмысы ғылымның даму бағыттарына және мемлекеттік бағдарламалардың бағытына сәйкес келеді. Зерттеу жұмысында Атасу мен Талдысай микроаудандарындағы қоныстарды зерттеу барысында табылған тас құралдарының қызметі трасологиялық әдіспен зерттелініп, қоныстардағы шаруашылық түрлері анықталған.</p> <p>3) А.Е. Ержанованың диссертациясы Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғарғы ғылыми-теникалық комиссия бекіткен Ғылым дамуының 8-бағыты «Білім мен ғылым саласындағы зерттеулер» басым бағытына сәйкес келеді.</p>

		жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	<p>Сарыарқада қола дәуірінде мекен еткен ежелгі тұрғындардың күнделікті тұрмыстың ажырамас бөлігі болған заттай деректердің негізгі бөлігін құрайтын тас құралдарды заманауи әдістермен зерттеп, ғылыми айналымға енгізген.</p> <p>Атасу мен Талдысай микроаудандарындағы қоныстардың негізгі кәсібі кен өндірісі, жер шаруашылығы мен егіншілік, мал шаруашылығы және тұрмыста қолданылатын бұйымдарды жасайтын шеберханалардың болғандығын ашып көрсеткен.</p> <p>Екі микроауданда орналасқан бес қоныстың 2000-нан астам тас құралдарын зерттеп, кейбір құралдардың морфологиялық тұрғыдан негізгі пішінін сақтағанымен қызмет аясы ауысқанын заманауи трасологиялық әдістерді негізінде дәлелдеген. Отандық және шетелдік жетекші археологиялық ұйымдардың мұрағаттарында жинақталған ғылыми еңбектермен жұмыс істеу диссертацияның маңызын бір бөлігі. Диссертациялық жұмыс ғылымға елеулі үлес қосады, маңыздылығы ашылған.</p> <p>2.1. Қосады, ашылған.</p>
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Ержанова Альбина Ергешбаевнаның диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейі жоғары. Ғалымның өзінің жазған еңбектері, сонымен қатар, тарихи мәселелер туралы өзге отандық, шетелдік ғалымдарының еңбектеріндегі түрлі көзқарастар мен пікірлерді талдау, жасалған

			<p>тұжырымдамаларды салыстыру, өзіндік көзқарастарын білдіруде өзі жазу принципі сақталған.</p> <p>3.1. жоғары</p>
4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:</p> <p>1) негізделген;</p> <p>2) жартылай негізделген;</p> <p>3) негізделмеген.</p>	<p>Диссертацияның ішкі бірлігі сақталған. Қазақстанда трасология ғылымы әлі де ғылыми негіздеуді, дамытуды талап ғылым саласының бірі. Сол себепті отандық трасология саласына үлес қосатын жүйелі зерттеулер аса қажет. Осы тұрғыдан алғанда диссертацияның тақырыбы өте өзекті. Сарыарқадағы Атасу мен Талдысай микроаудандарындағы қоныстардың тас құралдарын трасологиялық әдіс негізінде жүйелі зерттеліп, талданған. А.Е. Ержанованың диссертациясында зерттеу барысында алынған тас құралдарын заманауи әдістер негізінде зерттеу нәтижелерінің ішкі бірлігі сақталған. Алынған нәтижелер бір-бірімен байланыста жүйелі бірлікте қарастырылған.</p> <p>4.1. негізделген</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды</p> <p>1) айқындайды;</p> <p>2) жартылай айқындайды;</p> <p>3) айқындамайды</p>	<p>Диссертант зерттеу нысанын бір жүйеде игере алған. Диссертациялық жұмыс мазмұны оның тақырыбын толығымен ашады. Зерттеу жұмысы кіріспеден, төрт тараудан, қорытындыдан, сөздік пен пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және үш қосымшадан тұрады. Барлық бөлімдер бір-бірімен логикалық тұрғыда байланысады және мақсатына қол жеткізген, алдына қойған міндеттерін толығымен орындағын. Әр тарау негізгі мақсатқа қол жеткізу негізінде ішкі құрылым сабақтасады, әрбір тарау күрделі мәселелерді айқындауға арналған. Ғылыми нәтижелері мен жасалған тұжырымдары, зерттеудің ғылыми мазмұнын айқындауға сәйкестігімен сипатталады.</p> <p>4.2. айқындайды</p>

		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	<p>Зерттеудің мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбына қойылған мәселені шешуге сәйкес келеді. Диссертант трасологиялық әдіс-тәсілдерге сүйене отырып Атасу мен Талдысай микроаудандары қоныстарының ежелгі шаруашылық жүйесіндегі еңбек құралдарының рөлін зерттеуді алдына мақсат етіп қойған. Осы мақсатқа жету жолында қола дәуіріндегі андрон тарихи-мәдени қауымдастығына кіретін ежелгі тұрғындардың табиғи-экологиялық ортаға бейімделуіне әсер еткен факторларды қарастырып, ежелгі кеншілердің тас құралдарды жасау үшін қолданған минералын зерттеген. Құралдарды жасауда қолданылған шикізат көздерін геолог мамандармен бірлесе отырып анықтаған. Екі микроаудандарында орналасқан кеніштер мен қоныстардың топо-ландшафтық ерекшеліктеріне және тас құралдарына, қарастырылып отырған қоныстардың зерттелу тарихына тоқталған. Қоныстардан жиналған тас құралдарға трасологиялық талдау жүргізу нәтижесінде қырғыштар мен кетпендердің өндірісте қолданудағы өзгерістерін анықтап, себептерін көрсеткен. Құралдардың жасалу технологиясын талдай отырып, олардың қоғамның әлеуметтік-экономикалық, тарихи-мәдени дамуындағы рөлін көрсеткен. Диссертациямен танысу барысында әр тарауда, аталған мақсат бойынша жұмыс жүргізіліп, міндеттер іске асқаны байқалды. Зерттеу нысанын бір жүйеде игере алған.</p> <p>4.3. сәйкес келеді.</p>
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 	<p>Диссертациялық зерттеу жұмысының барлық бөлімдері мен құрылымы бір-бірімен толық байланысқан. Әрбір бөлім мен тармақшаларының қорытындылары үндеседі. Қоныстардан табылған тас құралдарын трасологиялық</p>

		<p>2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ</p>	<p>әдіс негізінде зерттей отырып, макро және микроіздерін анықтап, қандай шаруашылықтың басым болғанын диаграмма арқылы және кестелермен көрсеткен. Қол жеткен нәтижелердің бір-бірін толықтыра отырып, түйінделу сипаты, өзара құрылымдық сабақтастығы ізденушінің тақырыптан ауытқымай, жүйелі түрде дамытқан ғылыми пайымдаулары еңбектің сапалылығына әсер еткен. 4.4 толық байланысқан</p>
		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген</p>	<p>Диссертант ұсынған жаңа шешімдер дәлелді, бұрыннан белгілі шешімдермен қарастырылып, сыни талдау жасалған. Методологиялық әдіс-тәсілдер сәтті қолданылған. Атасу мен Талдысай микроаудандарында орналасқан Атасу, Мыржық, Ақмұстафа, Ақмая мен Талдысай қоныстарынан табылған еңбек құралдарыны көршілес жатқан аймақтардағы металлургия және мал шаруашылығымен айналысқан қоныс материалдарымен салыстыра отырып, аталмыш микроаудандардағы қоныс ерекшеліктерін көрсете білген. 4.5. сыни талдау бар</p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертант зерттеу жұмысының алдына қойылған мақсат пен міндеттерді жүзеге асыру барысында келесідей жаңалықтарға қол жеткізген: – Археологиялық минералогия саласының қазіргі кездегі заманауи зерттеулерін негізге ала отырып, еңбек құралдарын жасауда жергілікті тау тастары минералдық шикізат көздері ретінде қолданылғаны айқындаған. Бұл толық жаңа ғылыми нәтиже болып табылады. – Талдысай, Атасу, Мыржық, Ақмұстафа мен Ақмая қоныстарынан табылған тас құралдарға трасологиялық</p>

			<p>талдау жасау негізінде олардың функционалды қызметі анықтаған. Бұл толық жаңа ғылыми нәтиже болып табылады.</p> <p>– Тас құралдарды микроталдау әдісі арқылы тозу белгілерінің макро- және микро белгілері анықталып, сипатталған және сараланған. Жұмыс бетінің микрорельефіндегі басқа да өзгерістері анықталып, палеометалл кезеңіндегі шаруашылық жүйесі аясында салыстырмалы талдаулар жүзеге асырылып, эталондық құралдардың трасологиялық жиынтығын жасаған. Бұл толық жаңа ғылыми нәтиже болып табылады.</p> <p>Қоныстардан табылған қырғыштардың атасу кезеңінде жергілікті жыныс жаңқаларының пішіні мен жарықшағы (ретушь) қарабайыр түрде жасалғанын ғылыми тұжырымдармен көрсеткен. Қола дәуірінде тау-кен металлургия ісінде кетпеннің жүзі доғалданып келетін түрі, ал егін шаруашылығында жүзі үшкір кетпен түрлері қолданылғаны анықтан. Бұл толық жаңа ғылыми нәтиже болып табылады.</p> <p>5.1 толық жаңа болып табылады.</p>
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертацияның қорытындылары толығымен жаңа болып табылады. Себебі, Сарыарқа аймағындағы Атасу мен Талдысай микроаудандарындағы, жалпы қола дәуіріндегі қоныстардан табылған тас құралдарын бір жүйеде толығымен трасологиялық зерттеуден өткізіп, олардың шаруашылық қызметін анықтау алғаш рет жасалынып отырған еңбек. Зерттеу жұмысының нәтижелері мен қағидаттары зерттеу мазмұнымен сәйкес, қолданылған әдіс-тәсілдері тиімді, зерттеу жүйелі түрде жоспарланған.</p> <p>5.2. толығымен жаңа</p>

		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық жұмыс «6D020800 – Археология және этнология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған және гуманитарлық бағыт бойынша әзірленгендіктен, техникалық, технологиялық, басқару шешімдерін талқылауды мақсат етпейді.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Диссертациялық жұмыста зерттеушінің барлық негізгі қорытындылары ғылыми тұрғыда сенімді дәлелдемелерге негізделген.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p>	<p>Зерттеу жұмысын жазу барысында ғылыми мәселені қоя білген.</p> <p>1-қағидат бойынша диссертациялық жұмыста қола дәуірінде Атасу мен Талдысай микроаудандарында орналасқан қоныстардың зерттелу тарихы мен жинақталған тас құралдарының морфологиялық ұқсастықтары қарастырылған.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген.</p> <p>7.2. Тривиалды емес.</p> <p>7.3. Қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>7.5. Ержанова А.Е. Поселение древних металлургов в исследованиях Центрально-Казахстанской археологической экспедиции (Атасу, Мыржык,</p>

		<p>1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Акмустафа, Акмая, Талдысай) // КазҰУ Хабаршысы, серия историческая – № 2 (77), Алматы «Қазақ университеті» 2015. – С. 212-220</p> <p>2-қағидат бойынша Талдысай, Атасу, Мыржық, Ақмұстафа мен Ақмая қоныстарынан табылған тас құралдарға трасологиялық талдау жасау негізінде олардың функционалды қызметі анықталып, түрлерге, типтерге және морфологиялық ұқсастықтары қарастырылған.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең. 7.5. Ержанова А.Е. Атасу мен Талдысай қоныстарындағы металлургиялық тас құралдарына сараптама // Вестник АГУ. Тарих және саяси-элеуметтік ғылымдар сериясы – №3 (46), Алматы, 2015, Б. 111-114</p> <p>3-қағидат Талдысай қонысынан жинақталған тас құралдарының саны жағынан көп болуына байланысты, сонымен қатар бұл қоныстың нұра мен атасу кезеңдерінде металлургия саласын кеңінен игергенін, малшаруашылығының атасу уақытында металлургиямен қатар жүргенін зерттеулермен дәлелдеген.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген. 7.2. Тривиалды емес. 7.3. Қағидаттар жаңа. 7.4. Қолданылу деңгейі кең. 7.5. Ержанова А.Е. Некоторые трасологические исследования каменных орудий поселения Талдысай</p>
--	--	--	--

(Улытау-Жезказганский регион, Центральный Казахстан)
// Материалы Международной научной конференции 11-14 октября 2016 г. «Великие Евразийские миграции», Элиста 2016 г., с. 72-79

4-қағидат бойынша екі микроаудан қоныстарындағы еңбек құралын тастан жасау технологиясында ұстаның өзіндік машықтануы мен тәсілдерінде өзгешеліктер бар екені анықтаған және минералдарының жергілікті екені ғылыми зерттеулермен тұжырымдалған.

7.1. Қағидат дәлелденген.

7.2. Тривиалды емес.

7.3. Қағидаттар жаңа.

7.4. Қолданылу деңгейі кең.

7.5. Eržanova A., Čotbaev A. Stein geräte und Stein waffen aus den bronzezeit lichen Siedl ungen der Atasu- und Taldysaj-Regionen in Zentral Kazachstan // Archäologische Mitteil ungen aus Iran und Turan. – 2018. – Band 47 (2015). – P. 93-103. <http://www.dainst.org/index.php?id%47490>

5-қағидат бойынша қола дәуірінің жақсы дамыған кезінде өмір сүрген Талдысай, Атасу, Мыржық және Ақмұстафа, Ақмая қоныстарында металлургия саласы жетекші орында болғаны анықталып, малшаруашылығы, егіншілік және қолөнердің қосалқы шаруашылық түріне жататыны тұжырымдаған. Садақ ұштарының формалары мен түрлері сараланған.

7.1. Қағидат дәлелденген.

7.2. Тривиалды емес.

7.3. Қағидаттар жаңа.

			<p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>7.5. Ержанова А.Е. Каменные орудия и предметы вооружения с поселений бронзового века Атасуского и Талдысайского микрорайонов Центрального Казахстана // Казахский Национальный Университет имени аль-Фараби. ВЕСТНИК. Серия историческая №3 (90). «Қазақ университеті». - Алматы –2018. - С. 199-208. ISSN 1563-0269 doi.org/10.26577/JH-2018-3-281</p> <p>6-қағидаты Атасу мен Талдысай қоныстарындағы металлургиялық тас құралдарын бөліп қарастырып, олардың қызметін трасологиялық әдіс негізінде анықтаған.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген.</p> <p>7.2. Тривиалды емес.</p> <p>7.3. Қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>Ержанова А.Е. Орталық Қазақстан аймағындағы қола дәуіріндегі металлургия қоныстары мен тас құралдары // Древний Тургай и великая степь: часть и целое. Сборник научных статей. Посв. 70-летию юбилею В.Н. Логвина, – Костанай-Алматы, 2015, – С. 406-413</p> <p>7-қағидат Талдысай қонысының нұра кезеңіндегі кен өндіру мен металлургия саласында қолданыста болған тас құралдарының қызметі анықталып, микроіздері мен морфологиясына қарай топтарға жіктелген.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген.</p> <p>7.2. Тривиалды емес.</p> <p>7.3. Қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p>
--	--	--	--

			<p>7.5. Ержанова А.Е. Талдысай қонысы кеншілерінің еңбек құралдарына жүргізілген трасологиялық зерттеулер // Вестник АГУ. Тарих және саяси-әлеуметтік ғылымдар сериясы – №2 (49), Алматы, 2016, Б. 214-218</p> <p>8-қағидат Талдысай микроауданында орналасқан Милықұдық қонысы мен Кресто Центр кенінің тастан жасалған еңбек құралдары зерттелініп, Талдысай мен Атасу қоныстарынан табылған тас құралдарымен салыстырмалы саралау жұмыстары жүргізілген.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген.</p> <p>7.2. Тривиалды емес.</p> <p>7.3. Қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>7.5. Yerzhanova A. Traceological Analysis of Stone Tools of Miners and Metallurgists from Zhezkazgan Copper Deposits // Povolzhskaya arkheologiya. 2021. № 3 (37). P. 166–181. https://doi.org/10.24852/pa2021.3.37.166.181</p> <p>9-қағидат бойынша Мыржық қонысынан табылған тас құралдарының трасологиялық және морфологиялық талдаулары жасалынып, қоныста металлургиямен қатар жақсы дамығандығы жақсы көрсетілген.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген.</p> <p>7.2. Тривиалды емес.</p> <p>7.3. Қағидаттар жаңа.</p> <p>7.4. Қолданылу деңгейі кең.</p> <p>7.5. Ержанова А.Е. Мыржық қонысының тас құралдарын функционалды (қызметтік) және типологиялық талдау // Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті</p>
--	--	--	---

			ХАБАРШЫ «Тарих және саяси-әлеуметтік ғылымдар» сериясы, №1(60), 2019, 362-367 бб. ISSN 1728-5461
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	Иә, әдістеменің таңдауы нақты жазылған. Жұмысты зерттеу барысында алынған нәтижелерді сипаттау және салыстыру, жинақтау мен талдауды қамтитын жалпы ғылыми әдістер жиынтығы қолданылған. Тас құралдарын толыққанды қандай шаруашылық түріне жататындығын дәлелдеу үшін трасологиялық, типологиялық және морфологиялық әістері қолданылған. 8.1. иә.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Диссертациялық зерттеу жұмысын трасологиялық зерттеуде электронды микроскоп, фотоаппарат қолданылса, саралау кезінде компьютерлік диаграмма технологиясы қолданылған. 8.2. ия.
		8.2 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия;	Иә, теориялық тұжырымдар зерттеулермен дәлелденген және расталған. Талдысай, Атасу, Мыржық, Ақмұстафа мен Ақмая қоныстарынан табылған тас құралдары Ресей аймағындағы тас құралдарының түпнұсқасымен салыстырылған және эксперименттік құралдар жасалған, сол арқылы еңбек құралдарының жасалу технологиясына ерекшеліктері сараланған. 8.2. иә

		2) жоқ	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Диссертациялық жұмыстың теориялық, методологиялық негізі дұрыс. Зерттеу жұмысында көрсетілген маңызды мәліметтер сенімді және нақты. Ғылыми әдебиеттерге сілтеме расталған. Ізденуші диссертациялық жұмыстың теориялық-методологиялық негіздерін қалыптастыруда тақырып бойынша фундаменталды еңбектерді қарастырған. Диссертациялық еңбек музей мен Институт қорындағы материалдарды өңдеуге арналғандықтан археологиялық материалдармен тиянақты жұмыс жасалған. Сондай-ақ, диссертациялық жұмыстар, арнайы тақырыптық зерттеулер, ТМД елдерінің ғалымдарының зерттеулері секілді көптеген сенімді деректер мен тиісті ғылыми әдебиеттер қарастырылған. 8.4. расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Тақырыпқа сәйкес пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті әрі нақты. Тақырыпқа сай мұрағат материалдары, диссертациялық жұмыстар, отандық және шетелдік ғылыми мақалалар тізімі ұсынылған. 8.5. жеткілікті
9.	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	Иә, диссертацияның теориялық маңыздылығы бар. Зерттеудің ұсынып отырған нәтижелері отандық тарих, археология, этнология ғылымдарының дамуына өз үлесін қосады. Диссертациялық зерттеудің барысында пайдаланылған теориялық-методологиялық ұстанымдары мен принциптері келешекте басқа да зерттеу жұмыстарында пайдалануға болады. 9.1. иә

		<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>Зерттеу жұмысының практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Жұмыс тұжырымдарын еліміздің жоғарғы оқу орындарында «Қазақстан археология ғылымының дамуы», «қола дәуірі археологиясы», «Қазақстан археологиясының өзекті мәселелері» сынды курстарда кеңінен пайдалануға болады. Сондай-ақ, ғылыми-зерттеу жұмысы тақырыбы ретінде жоспарда көрсетілген әр тарауды жеке-жеке зерттеу нысаны ретінде алып зерттеген ғалымдар еңбектерінде де қолданылатынына сенімдіміз. Сонымен қатар, мұражай мамандарына, қоныс материалдарын сараптауда жас мамандар өз жұмыстарында пайдалануына мүмкіндік бар.</p> <p>9.2. иә.</p>
		<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Практикалық ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады, себебі қола дәуірінің тас құралдарын жүйелі түрде заманауи әдістер негізінде зерттелініп отырған алғашқы еңбек болып табылады. Болашақта, Қазақстан аймағындағы қоныстардан табылған тас құралдарының қызметі мен шаруашылық түрлері де зерттелініп, қазақ тарихының ақтаңдақ беттері толығымен деп сенеміз.</p> <p>9.3. толығымен жаңа</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <p>1) жоғары;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) орташадан төмен;</p> <p>4) төмен.</p>	<p>Диссертациялық жұмыс жоғары деңгейде, академиялық еңбектің стильдік талаптарына сай, техникалық рәсімдеу нормаларын сақтай отырып, жазылған еңбек болып табылады.</p> <p>10. Жоғары</p>

Диссертациялық жұмыс құрылымы талаптар бойынша оңтайлы жүйеленген. Бөлімдер мен тараулар ұтымды жіктелген. Кіріспе мен қорытынды бөлімдері мазмұны, көлемі тұрғысынан негізді әрі дәйектілікпен жазылған.

Әдебиеттердің пайдаланылуы, ғылыми мақалалар мен диссертациялық зерттеу қорытындылары сауатты, орынды, орнықты және сенімді келтірілген.

Дегенмен, диссертацияда кейбір кемшіліктер орын алған деп санаймыз, осы реттегі ұсыныстарымыз төменгідей:

1. Бірінші тараудың екінші параграфында қоныстардың зерттелу тарихына қысқаша тоқталған. Бұл жұмыстың көлемдік шегінен шығып кетпеу сақтығынан туындаған болар деген ой туды.

2 Жұмыста кейбір стилдік және грамматикалық ағаттықтар орын алған.

Алайда аталған кемшіліктер А.Е. Ержанованың зерттеу жұмысының құндылығын, мазмұнын, ғылыми нәтижелерін теріске шығармайды, жұмыстың ғылыми мәртебесі мен сапасын төмендетпейді.

Ержанова Альбина Ергешбаевнаның «Қола дәуіріндегі Сарыарқа тұрғындарының тас құралдары (Атасу мен Талдысай микроаудандары бойынша)» тақырыбында дайындаған диссертациясы ҚР Білім және ғылым сапасын қамтамасыз ету комитетінің талаптарына сәйкес орындалған, толық аяқталған жұмыс және «Дәрежелер беру» қағидаларының» 2-тарауында көрсетілген диссертациялық талаптарға толық сәйкес келеді деп есептеймін. Сондықтан, «6D020800 – Археология және этнология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру туралы шешімді ұсынамын.

Ресми рецензент:

ҚР Ұлттық музейінің Мәдени мұраны

ғылыми-зерттеу институтының басшысы, философия докторы (PhD)

А.Е. Қасенәлі

